

Retouradres Postbus 511, 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Samenleving

Datum 29 september 2006
Ons kenmerk MO/SR/2006/363
Contactpersoon mw. P.A.M. Cameron
Doorkiesnummer 023-5115719
E-mail camerop@haarlem.nl
Bijlage(n) 1
Onderwerp beleidsnota volkstuinen 2000

Geachte leden,

Conform de afspraak in de commissie Samenleving van 14 september 2006, stuur ik u hierbij de beleidsnota volkstuinen uit 2000 met als titel: "Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken".

Deze beleidsnota is destijds niet meer vastgesteld. Gedurende het proces van beleidsvorming kwam de problematiek van het achterstallig onderhoud op de volkstuincomplexen aan de orde.

Er is toen in overleg met het Algemeen Verbond van Volkstuinverenigingen in Nederland (AVVN) en de Haarlemse volkstuinverenigingen ervoor gekozen om prioriteit te geven aan dit achterstallig onderhoud.

In april 2006 heeft de raad een krediet van € 250.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van een impuls op de gemeentelijke volkstuincomplexen om knelpunten op het gebied van achterstallig onderhoud weg te werken.

Het gaat dan met name om herstel paden, bruggen en beschoeiingen en sloten.

Het achterstallige onderhoud wordt hiermee voor een gedeelte weggewerkt.

De coördinatie en uitvoering van de afgesproken werkzaamheden ligt bij de AVVN.

Met deze bond is een overeenkomst opgesteld, waarin afspraken zijn gemaakt over een inhoudelijke en financiële verantwoording. Voor 1 november 2006 zal het grootste deel van de afgesproken werkzaamheden afgerond zijn. De beschoeiingen lopen in verband met vergunningenprocedures bij Rijnland iets vertraging op.

Gezien de financiële situatie waarin de gemeente verkeert, zijn er geen uitspraken gedaan over verdere uitgaven in de toekomst. Wel is er in het Investeringsplan 2006-2011 in het jaar 2008 € 370.000 opgenomen als zijnde het bedrag waarmee te zijner tijd het achterstallig onderhoudsvraagstuk op de volkstuincomplexen in zijn geheel opgelost zou zijn, mits dezelfde constructie wordt aangegaan als de huidige constructie (de bond coördineert en doet de aanbesteding). Opname in het Investeringsplan betekent echter nog niet dat er nu de garantie is dat dit bedrag ook daadwerkelijk beschikbaar zal worden gesteld. Bij de Kadernota 2007 zal, mede in relatie tot de op het IP 06-011 rustende taakstelling, nadere besluitvorming plaatsvinden over de aard en omvang van de investeringen.

Bij de besluitvorming over de financiële impuls is tevens afgesproken dat de volkstuinverenigingen een nieuw huurcontract aangaan voor 10 jaar, waarbij het onderhoud van de volkstuincomplexen geheel bij de verenigingen komt te liggen. Voor de structuurplanlocaties Ons Buiten en Nooit Rust is toen een uitzondering gemaakt. Zij gaan voorlopig een contract van jaar tot jaar aan.

Voor het volkstuincomplex van Poelpoldervreugde zal de gemeente nog met de direct betrokkenen en buurt een discussie aangaan omtrent de status van dat park. Destijds is dit volkstuincomplex aangelegd met een belangrijke groenfunctie (recreatief medegebruik) voor de omliggende wijken.

Omdat deze vereniging bij gelijkschakeling met de andere volkstuincomplexen voor onevenredig hoge kosten komt te staan, zal er tot aan de raad een discussie opgang gebracht worden hoe we met dit park in de toekomst om willen gaan.

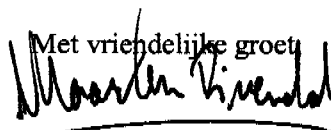
Intern zijn de voorbereidingen hiertoe reeds gestart. De andere volkstuinverenigingen behoren niet meer tot het semi-openbaar gebied. De gemeente verricht dus geen onderhoud op deze complexen. Bij de entree van deze complexen zal dan ook een bordje komen te staan "betreden op eigen risico". Het is aan de verenigingen of ze de volkstuincomplexen open willen stellen voor derden.

Het beleid van de AVVN is erop gericht om zoveel mogelijk tuinenparken open te stellen voor publiek.

De Haarlemse verenigingen streven graag dit doel na en hebben destijds enthousiast meegewerkt aan het Haarlemse beleidsrapport uit 2000.

Omdat de maatschappelijke waarde van de volkstuincomplexen ook landelijk volop in de picture staat (zie bijvoorbeeld onderzoek Universiteit Wageningen mei 2006, titel: "De meerwaarde van tuinparken: de betekenis van tuinparken in een stedelijke omgeving") heeft de heer van Wonderen (consul AVVN) u in de commissie op de Haarlemse beleidsnota geattendeerd.

Mochten er inhoudelijk vragen zijn over het beleidsrapport uit 2000, dan kunt u contact opnemen met mevrouw P. Cameron van de afdelingen Sport en Recreatie (tel: 023-5115719 op ma, di tot 14.30 uur, do. en vr. tot 11.30 uur).

Met vriendelijke groet

Maarten Divendal.

Retouradres Postbus 3333, 2001 DH Haarlem

Aan geadresseerde

Datum 7 september 2000
Contactpersoon Pernette Cameron
Doorkiesnummer 023 - 511 5719
Onderwerp volkstuinbeleid Haarlem
Bijlage(n) 1

Geachte heer, mevrouw,

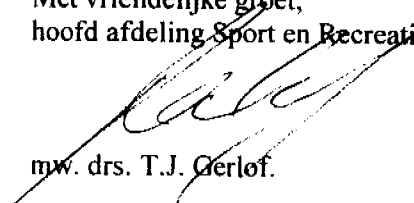
Als geïnteresseerde in het volkstuinbeleid van de gemeente Haarlem, stuur ik u toe de nota "Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken".

Op 11 juli jl. heeft het college van burgemeester en wethouders van Haarlem de nota "Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken" vrijgegeven om de inspraak in te gaan. De inspraakperiode loopt van 11 september tot 31 december 2000.

De inspraakreacties worden betrokken bij een nog op te stellen actieplan, waarna het voorgenomen volkstuinbeleid ter besluitvorming aan het gemeentebestuur zal worden aangeboden.

Als u vragen heeft over de nota "Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken" dan kunt u contact opnemen met mw. P. Cameron (5115719) of mw. H. Teeuwen (5115718).

Met vriendelijke groet,
hoofd afdeling Sport en Recreatie,

mw. drs. T.J. Gerlof.

Haarlem

“Van moestuinen tot recreatieve tuinenparks”

Volkstuinbeleid Haarlem

*Werkgroep Volkstuinen
Sector Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Sport en Recreatie
juli 2000*

Volkstuinbeleid Haarlem

“Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken”

*Werkgroep volkstuinen
Sector Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Sport en Recreatie
Haarlem, juli 2000*

Inhoud

	pagina
Samenvatting	3
Hoofdstuk 1:	
Inleiding	4
1. Aanleiding	4
2. Werkwijze	4
3. Doelstelling	4
4. Uitgangspunten	5
5. Opbouw nota	5
Hoofdstuk 2:	
Inventarisatie vraag en aanbod	6
Hoofdstuk 3:	
De kwaliteit van de tuinen	7
1. Contracten, onderhoud, beheer, baggeren, brandveiligheid, milieu-eisen, duurzame energie, arbo-eisen en overige veiligheidsaspecten	7
2. Functies tuinen	11
3. Natuurlijk medegebruik	13
4. Recreatief medegebruik	13
Hoofdstuk 4:	
Aanbevelingen	15
Hoofdstuk 5:	
Procedurevoorstel	16
Bijlagen:	17
Bijlage 1:	
inventarisatie aanbod	18
1. Volkstuinverenigingen	
2. Particuliere tuinen	
3. Doe-tuinen	
4. Schoolwerktuinen	
5. Volkstuinen in de omgeving van Haarlem	
Bijlage 2:	
inventarisatie vraag	23
Bijlage 3:	
enquêteformulier	28
Bijlage 4:	
deelnemers werkgroep volkstuinen	36

Samenvatting

De Recreatienota Haarlem heeft aangegeven dat een integraal volkstuinbeleid in Haarlem gewenst is. Deze vorm van recreatie heeft tot nu toe onvoldoende aandacht gekregen. Het volkstuinieren is een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding.

Uit de vragenlijsten blijkt dat maar liefst 3000 recreanten direct op de 8 volkstuincomplexen in Haarlem recreëren (1 gezinslid brengt gemiddeld 3 recreanten mee). In tegenstelling tot vroeger gaat het vandaag de dag niet alleen om het pure nutstuinieren. Het verblijven op de tuinen (dagrecreëren) is een belangrijke drijfveer om naar de tuinen te gaan, waar ook allerlei andere activiteiten plaatsvinden in de sociaal-culturele sfeer.

De volkstuincomplexen zijn openbaar toegankelijk, hetgeen betekent dat deze tuinenparken, zoals ze beter genoemd kunnen worden, voor iedere recreant toegankelijk zijn.

Voor duizenden recreanten vervullen deze tuinenparken een belangrijke functie voor de recreatie dichtbij huis.

Naast de 8 tuinenparken die Haarlem kent, zijn er ook nog diverse particuliere tuinen en zijn de schoolwerktuinen en doe-tuinen in Haarlem in opkomst. Ook zijn er diverse tuinenparken in de directe omgeving van Haarlem, waar ook veel Haarlemmers recreëren. In het kader van dit volkstuinbeleid ligt de nadruk op de 8 tuinenparken in Haarlem.

Uit de resultaten van de vragenlijsten, die onder de besturen van deze verenigingen zijn gehouden, blijkt dat er 5 grotere tuinenparken van 20.000 m² of meer in Haarlem zijn, er nagenoeg geen leegstand is (vele verenigingen hebben een wachtlijst), het volkstuinieren vooral een mannelijke aangelegenheid is, alhoewel de laatste jaren steeds meer vrouwen zich aanmelden, het merendeel van de leden tussen de 60 en 70 jaar oud is, maar dat er de laatste tijd wel meer jongeren zich aanmelden.

De tuinenparken vervullen, naast de directe functie voor de dagrecreatie, ook een functie voor het recreatieve- en natuurlijke medegebruik. Het ene park zal zich hier meer voor lenen dan het andere. Hierbij kan gedacht worden aan ponyrijden, speelvoorzieningen, vogels kijken, picknicken en dergelijke. Voor de natuur vervullen de tuinenparken een belangrijke groene functie tussen stad en platteland, waar flora en fauna de recreatieve belevingswaarde vergroten.

Bij de kwaliteitsaspecten van de tuinenparken wordt in eerste instantie gedacht aan het onderhoud en beheer van deze parken. Hierbij zijn in het verleden onduidelijke afspraken tussen de gemeente en de volkstuinverenigingen gemaakt. Geconstateerd is dat de verenigingen met achterstallig onderhoud te maken hebben. Voor de openbare functie van de tuinenparken zijn de paden slecht toegankelijk. Ook is er onduidelijkheid over baggerwerkzaamheden en krijgen de verenigingen te maken met allerlei wettelijke maatregelen (bijvoorbeeld milieu-eisen, arbo-eisen, brandveiligheidseisen) die op stapel staan.

Deze nota eindigt tenslotte met een aantal beleidsaanbevelingen die richting geven aan de beleidsdoeleinden voor de komende jaren.

1. Inleiding

1. Aanleiding

Een van de aanbevelingen uit de Recreatienota Haarlem is het opstellen van een integraal volkstuinbeleid. Tot nu toe is er geen volkstuinbeleid in de gemeente Haarlem ontwikkeld. Dit betekent dat er nog weinig zicht is in de betekenis van het volkstuinieren in Haarlem. De tuinenparken nemen belangrijke groene ruimten in de stad in. Kennis in vraag en aanbod is zeer gewenst.

Het volkstuinieren is een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding. Duizenden Haarlemmers recreëren op de tuinen. Het volkstuinieren kent in Haarlem een rijke historie. Veel verenigingen zijn reeds voor de Tweede Wereldoorlog opgericht. In die tijd was het verbouwen van groente en fruit, het zogenaamde nutstuinieren, de belangrijkste bezigheid op een volkstuin. Het nutstuinieren komt nog wel voor, maar daarnaast is het verblijven op de tuinen (recreatietuinen) vandaag de dag een groeiende vorm van recreatie.

In een compacte stad als Haarlem is het voor vele Haarlemmers een verademing om in een groene omgeving, midden in de stad en aan de randen een rustpunt te hebben. In die zin vervullen volkstuinen een belangrijke functie voor het recreëren dichtbij huis. Alle tuinencomplexen in Haarlem vervullen ook een openbare functie. Dit betekent dat elk tuinencomplex in Haarlem openbaar toegankelijk is. Recreatief medegebruik, meer aandacht voor het natuurlijk tuinieren en aandacht voor de kwaliteit van de tuinen zijn de laatste jaren nieuwe ontwikkelingen, met als gevolg dat een volkstuincomplex een bredere functie krijgt.

2. Werkwijze

Onder trekkerschap van de afdeling Sport en Recreatie van de sector Maatschappelijke Ontwikkeling heeft een werkgroep de totstandkoming van deze nota begeleid. Daarbij is intensief samengewerkt met het Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland (AVVN), drie vertegenwoordigers vanuit de Haarlemse volkstuinverenigingen, de afdeling Natuur en Landschap van de sector Stadsbeheer en het gemeentelijk Grondbedrijf van de sector Stedelijke Ontwikkeling. Uiteindelijk hebben, via het invullen van vragenlijsten, alle Haarlemse volkstuinverenigingen een bijdrage aan deze nota geleverd.

3. Doelstelling

Volkstuinen zijn per definitie voorzieningen van een compacte stad. De grond is schaars, privétuinen ontbreken veelal, maar daarentegen is de behoefte aan groen en rust groot. Tuinenparken kunnen, voor wat betreft de ruimte die ze in de stad innemen, gezien worden als een waardevolle grotestadsvoorziening. Naast een recreatieve functie in de stad, vervullen de tuinenparken een belangrijke functie voor de natuur.

Gezien bovengenoemde informatie staat de volgende doelstelling centraal:

Een volkstuinbeleid in de gemeente Haarlem voor de komende jaren ontwikkelen, waarbij afstemming van vraag en aanbod en de kwaliteit van de voorzieningen centraal staan. Tevens wordt er een aantal uitgangspunten geformuleerd waarop het volkstuinbeleid is gebaseerd. Elk jaar zal er een evaluatie van het beleid inclusief de opgestelde actiepunten plaatsvinden. Voorlichting en kennisverspreiding onder de volkstuinders en de Haarlemse recreant zijn hierbij belangrijke subdoelstellingen.

4. Uitgangspunten

In deze nota worden alleen de Haarlemse tuinenparken uitgediept. Er zullen Haarlemmers zijn die ook recreëren op de tuinenparken in de directe buurgemeenten. Op de kaart aan de binnenkant van deze nota zullen deze parken zoveel mogelijk aangegeven worden, maar deze nota gaat hier verder niet op in.

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing:

- * Tuinenparken hebben een volwaardig geïntegreerde plaats in de stad.
- * Volkstuinieren (zowel recreatietuinen als nutstuinen) wordt als een vorm van dagrecreatie beschouwd.
- * De tuinen zijn in beginsel openbaar: recreatief medegebruik op tuinenparken behoort ten alle tijden tot de mogelijkheden.
- * Tuinenparken vervullen een belangrijke functie voor flora en fauna (natuurlijk medegebruik).
- * Eenduidige huurcontracten en uitgangspunten ten aanzien van beheer en onderhoud voor de volkstuinverenigingen.
- * Educatief gebruik voor scholen en wijken.

5. Opbouw nota

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van alle tuinenparken, doe-tuinen, particuliere tuinen en schoolwerktuinen in Haarlem. Bijlagen 1 en 2 geven inzicht in cijfers en overige gegevens van de volkstuinders die op de tuinenparken recreëren. Hierbij gaat het er onder andere om hoeveel volkstuinders er gebruik maken van de tuinenparken, wat de leeftijdsopbouw is, of er wachtlijsten zijn etc..

Hoofdstuk 3 behandelt de kwaliteit van de tuinen. Aandacht wordt onder andere besteed aan welke functies de tuinen vervullen, natuurlijk medegebruik en recreatief medegebruik.

Daarnaast wordt inzicht gegeven in de huidige contracten, beheer en onderhoud van de tuinen, brandveiligheid en overige veiligheidseisen, milieu-eisen, arbo-eisen en duurzame energie.

Hoofdstuk 4 geeft een aantal aanbevelingen die richting geven aan de beleidsdoelstellingen voor de komende jaren.

Hoofdstuk 5 doet voorstellen voor de verdere voortgang (procedurevoorstel) van het volkstuinbeleid.

2. Inventarisatie vraag en aanbod

Om meer inzicht te verkrijgen in de verschillende soorten tuinen in Haarlem, is het van belang om vraag- en aanbodgegevens van (volks)tuinen in beeld te brengen. Op de overzichtskaart aan de binnenzijde van deze nota zijn de locaties van de volgende soorten tuinen aangegeven:

1. volkstuinverenigingen
2. particuliere volkstuinten
3. doe-tuinen
4. schoolwerktuinen
5. volkstuinten in de omgeving van Haarlem

In totaal recreëren er 3000 mensen direct op de tuinenparken, waarbij de recreanten die vanuit de omliggende wijken op de parken recreëren nog niet inbegrepen zijn. De totale oppervlakte van de 8 tuinenparken in Haarlem beslaat 270.000 m².

Verder heeft de gemeente bemoeienis met de doe-tuinen. Deze vorm van tuinieren is zeer succesvol. Door de toenemende belangstelling wordt het aantal doetuinen binnenkort uitgebreid. Op dit moment zijn er in totaal zo'n 350 doe-tuinen. De afdeling Natuur en Landschap zorgt voor de bemesting en de aanwezigheid van groot gereedschap op deze tuinen.

Het beheer van de schoolwerktuinen wordt door de Stichting Schoolwerktuinen verzorgd.

Voor meer informatie over de doetuinen en de schoolwerktuinen wordt naar bijlage 1 verwezen.

De nadruk van deze volkstuinnota ligt op de tuinenparken van de 8 volkstuinverenigingen in Haarlem. De gemeente heeft met 5 verenigingen directe bemoeienis, aangezien de gemeente grondeigenaar is van de tuinenparken waarop deze verenigingen gelegen zijn. Met deze verenigingen heeft de gemeente een huurcontract afgesloten. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 3.1.

Voor gedetailleerde informatie van vraag en aanbod gegevens van de 8 volkstuinverenigingen wordt naar bijlagen 1 en 2 verwezen.

3. De kwaliteit van de tuinen

In dit hoofdstuk komen alle kwaliteitsaspecten van de volkstuinten aan de orde.

In de eerste plaats gaat het hierbij om beheer en onderhoud van de diverse tuinenparken.

Brandveiligheid, baggeren, arbo-eisen, duurzame energie, milieu-eisen en overige veiligheidsaspecten vallen ook onder dit hoofdstuk.

Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de diverse functies van de tuinen. De functies van de tuinen hebben invloed op de recreatieve leefomgeving van de wijken.

1. Contracten, onderhoud, beheer en baggeren, brandveiligheid, duurzame energie, milieu-eisen, Arbo-eisen en overige veiligheidseisen.

Contracten

Van de 8 tuinenparken hebben de volgende 5 parken een huurovereenkomst met het Grondbedrijf van de gemeente Haarlem: Zonder Werken Niets, Wie Zaait Zal Oogsten, Ons Buiten, Poelpoldervreugde en Nooit Rust. De complexen van Eigen Tuin, Abel Tasman en Het Levende Land zijn in particuliere handen. Uitgangspunt op deze parken is de dagrecreatie.

In het huurcontract komen rechten en plichten van huurder en verhuurder aan de orde.

De openbare paden zijn destijds in opdracht van het grondbedrijf aangelegd.

Uitgangspunt van dit volkstuinbeleid is, dat in principe de verenigingen gelijke rechten en plichten hebben. Zo betalen de verenigingen een m²-prijs per jaar voor het netto-gebruik van de gronden. In 1999 bedroeg dit f. 0,66 per m² per jaar. De totale jaarlijkse inkomsten van de 5 tuinenparken die een contract met het Grondbedrijf hebben, bedragen circa f. 108.000,--.

De overeenkomst met de vereniging wordt voor de duur van 5 jaar aangegaan. Daarna wordt deze periode met 5 jaar verlengd. Na het tweede termijn van 5 jaar wordt de huurperiode steeds stilzwijgend met een jaar verlengd, tenzij huurder en/of verhuurder niet "stilzwijgen". Geconstateerd wordt dat burgemeester en wethouders in het geval van het volkstuincomplex Wie Zaait Zal Oogsten voorsnog hebben afgeweken van een uniforme regeling voor deze vereniging in verband met het openhouden van 5 mogelijke tracés voor een oeververbinding. Deze vereniging heeft een vijfjarig contract met een opzegtermijn van een jaar.

Huurprijzen in de regio

De huurprijzen in de regio lopen uiteen. Onderstaand schema geeft de netto huurprijzen per m² betaalbare grond van omliggende gemeenten, behalve de huurprijs in Bloemendaal. Dit betreft een bruto huurprijs. Tevens staat de contractduur erbij vermeld.

Bloemendaal.

Bruto huurprijs:	f. 0,43 m ² .
Voorzieningen:	tuinhuizen, kassen.
Nutsvoorzieningen:	gas, elektra, waterleiding, riolering (deels alleen voor verenigingsgebouw).
Rechtszekerheid:	Opname in bestemmingsplan en langlopende huurovereenkomst (10 jaar).

Haarlemmermeer.

Huurprijs:	f. 0,69 m ² .
Voorzieningen:	tuinhuizen, kassen, schuren.
Nutsvoorzieningen:	elektriciteit en waterleiding (laatste alleen in verenigingsgebouw)

Rechtszekerheid: Permanent volkstuinencomplex, d.w.z. opname in bestemmingsplan en 10-jarige huurovereenkomst zonder tussentijdse opzeggingsmogelijkheid.

Haarlemmermeer.

Huurprijs: f. 0,40 m²

Voorzieningen: geen

Nutsvoorzieningen: geen

Rechtszekerheid: Niet-permanente complexen, d.w.z. geen opname in bestemmingsplan en kortlopende huurovereenkomst.

Velsen.

Huurprijs: f. 1,02 m²

Voorzieningen: tuinhuizen, kassen, schuren

Nutsvoorzieningen: elektra en water in tuinhuizen en verenigingsgebouw

Rechtszekerheid: Opname in bestemmingsplan en huurovereenkomst met looptijd van 5 jaar (was tot voor kort 1 jaar).

Het bouwvolume van diverse opstallen op tuinenparken is geregeld in de vigerende bestemmingsplannen.

De tuinenparken hebben de volgende bestemmingen in de diverse bestemmingsplannen:

- Zonder Werken Niets: bestemming volkstuinen (bestemmingsplan noord Akendam, 1948).
- Wie Zaaït Zal Oogsten: bestemming recreatiegebied (park, sport, water, spel, volkstuinen) (bestemmingsplan recreatie Haarlem Noord, 1968).
- Ons Buiten: bestemming park, sport, spel, volkstuinen (bestemmingsplan in hoofdzaak Schalkwijk, 1955).
- Poelpoldervreugde: bestemming hoofdverkeersweg, industrie, handel, agrarische doeleinden (bestemmingsplan Haarlemmerliede, 1957).
- Nooit Rust: bestemming verkeersdoeleinden (bestemmingsplan omgeving Faradaystraat wijziging 1, 1964).
- Eigen Tuin: bestemming park, sport, spel, volkstuinen (bestemmingsplan in hoofdzaak Schalkwijk, 1955).
- Het Levende Land: bestemming landschapspark (bestemmingsplan Zuid Schalkwijkerweg, 1978).
- Abel Tasman: bestemming volkstuinen (bestemmingsplan tuinbouwgebied, 1991).

De bestemmingen van Poelpoldervreugde en Nooit Rust komen niet overeen met de functie volkstuinen. Zodra deze bestemmingsplannen gewijzigd gaan worden, zullen de bestemmingsplannen op de functie volkstuinen aangepast moeten worden.

Onderhoud, beheer en baggeren

Op dit moment zijn er vele onduidelijkheden over wie de tuinenparken onderhoudt en beheert en welke afspraken er in het verleden zijn gemaakt.

De afdeling Natuur en Landschap voert alleen onderhoudstaken uit op de parken van Poelpoldervreugde en van Ons Buiten (alleen vuilafvoer). Bij Poelpoldervreugde hebben de onderhoudstaken te maken met het grotere parkachtige karakter van het gebied. De vereniging Poelpoldervreugde constateert dat het complex slecht onderhouden is.

Op de overige tuinenparken, die ook openbaar toegankelijk zijn als recreatiegebied, worden geen onderhoud- en beheerstaken door de afdeling Natuur en Landschap of andere afdelingen gedaan. De vereniging huurt alleen het netto-oppervlak dat door de vereniging gebruikt wordt. Dit is dus exclusief de openbare paden. Bij de verenigingen is het onduidelijk wie de openbare paden moet onderhouden. Bij vele tuinenparken zijn deze openbare paden in slechte conditie, waardoor de parken ontoegankelijk zijn voor ondermeer rolstoelgebruikers. De toegangsborden, waarop de openingstijden en de functie van het park staan aangegeven, zijn slecht onderhouden of ontbreken.

Het beheer van het water op en rondom de tuinenparken ligt voor een deel bij de reiniging, voor een deel bij de afdeling Civiel en Haven, voor een deel bij het Recreatieschap Spaarnwoude (Wie Zaait Zal Oogsten) en voor een deel bij de provincie (Eigen Tuin).

In het kader van het beheer van het water hebben de tuinenparken met het baggeren van de sloten op en rondom het park te maken. Naar aanleiding van het baggerplan (1996) worden de gegevens van de diverse tuinenparken in kaart gebracht. Dan zal blijken wanneer er gebaggerd moet worden en om wat voor soort bagger het gaat.

Problemen bij het baggeren ontstaan doordat poldergemalen niet meer werken of de capaciteit niet aankunnen. Ook is de kwaliteit van de duikers niet bekend.

Op dit moment zijn er nog geen duidelijke afspraken over het baggeren gemaakt. Het onderhoud van de sloten is voor een tuinenpark van groot belang.

Veel verenigingen hebben te maken met wateroverlast. Voor vele tuinders is dit een bron van zorg en ergernis. Wanneer de verenigingen klachten hebben over de ondiepte van de sloten, kunnen zij dit melden bij de afdeling Civiel en Haven. Knelpunt bij het baggeren tot nu toe is veelal het gebrek aan financiële middelen.

Toegang tot volkstuinvereniging Wie Zaait Zal Oogsten

Brandveiligheid.

In grote lijnen zijn de volgende zaken van belang bij de brandveiligheid van de tuinenparken:

1. Bereikbaarheid in zijn algemeenheid voor de hulpverleningsdiensten.
2. Primaire en Secundaire Bluswatervoorziening ten behoeve van repressief optreden van de brandweer.

Hierbij zijn qua wetgeving de Woningwet/bouwbesluit en de Haarlemse Bouwverordening van toepassing.

Op voorhand kan gesteld worden dat de tuinenparken niet aan alle brandweereisen voldoen. Een nadere inventarisatie zal moeten uitwijzen welke oplossingen hiervoor aangedragen kunnen worden.

Duurzame energie

Onder duurzame energie wordt verstaan het door middel van zonnepanelen en/of windmolens opwekken van elektrische energie. Hiervoor worden dus geen fossiele brandstoffen gebruikt. De opgewekte energie kan worden gekoppeld aan het elektriciteitsnet of worden opgeslagen in accu's. Combinaties van accu en net zijn mogelijk.

In het kader van milieudoelstellingen en openbare veiligheid is het interessant om de mogelijkheden van duurzame energie op de tuinenparken te onderzoeken.

In het kader van de openbare veiligheid is de zogenaamde achterpadverlichting interessant. Volkstuinvereniging Zonder Werken Niets heeft reeds ervaring met achterpadverlichting opgedaan in het kader van de sociale veiligheid op het Van der Aartspark (de vereniging ligt naast dit sportpark).

Milieu-eisen

De eisen ten aanzien van het milieu worden aangescherpt. De komende jaren zal er aandacht besteed moeten worden aan de volgende milieu-aspecten:

- Lozingenbesluit bodembescherming: vanaf 2005 dient in principe iedere bestaande lozing in de bodem te zijn aangesloten op het riool. Dit betekent dat alle huisjes en de kantines, voor zover dit nog niet het geval is, aangesloten dienen te zijn op het riool indien er lozing plaatsvindt.
- Bestrijdingsmiddelenbeleid: vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij is nieuw beleid in voorbereiding om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen. De volkstuinverenigingen zijn nu reeds bezig om het gebruik van bestrijdingsmiddelen op de tuinenparken terug te dringen.
- Bemesting: de volkstuinders zijn gehouden aan de mestwetgeving. Dit houdt onder meer in dat de jaarlijkse giften van bijvoorbeeld fosfaat beperkt zijn.
- Herziening Waterleidingwet: er wordt binnen het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu gewerkt aan de herziening van de Waterleidingwet. In het jaar 2000 zal deze wet in werking treden. Dit zal gevolgen met zich meebrengen voor verenigingen die op hun park een waterleidingcircuit hebben.
- Verklaring van geen bezwaar. Bij nieuwe tuinenparken dient de gemeente een schone grondverklaring aan de vereniging te verstrekken. Dit is wettelijk geregeld in de Wet op de Openluchtrecreatie. Bij Wie Zaait Zal Oogsten is dit bij de verhuizing in 1996 gebeurd. Bij de tuinenparken geldt verder het principe van de vervuiler betaalt. De huurders, in dit geval de vereniging, zijn aansprakelijk voor het toebrengen van milieuschade.
- Diploma milieuhygiëne kantinebeheerders: kantinebeheerders dienen sinds kort in het bezit te zijn van een diploma milieuhygiëne.

Arbo-eisen

Per 1 november 1999 is in principe de Arbowet ook van toepassing verklaard op organisaties die werken met vrijwilligers. De inwerkingtreding van de wet voor dergelijke organisaties is echter twee jaar uitgesteld, in afwachting van beleid door de vrijwilligersorganisaties zelf. Op landelijk overkoepelend niveau wordt hieraan gewerkt. De volkstuinverenigingen dienen echter wel voorbereidingen te treffen voor deze wet. Zij zullen een zogeheten arbo-check moeten invullen.

Overige veiligheidseisen

Het Besluit Veiligheid Spielwerkhuizen geeft aan dat nieuwe speelwerkhuizen over een keurmerk dienen te beschikken. Ook de ondergrond van de speelwerkhuizen moet aan bepaalde eisen voldoen. Van alle speelwerkhuizen dient een logboek te worden bijgehouden. Volkstuinverenigingen krijgen of hebben hiermee te maken indien er speelvoorzieningen op het park aanwezig zijn of geplaatst gaan worden.

Conclusies

- De verenigingen Zonder Werken Niets, Wie Zaaï Zal Oogsten, Ons Buiten, Nooit Rust en Poelpoldervreugde hebben allen een contract met het grondbedrijf, waarbij het contract van Wie Zaaï Zal Oogsten afwijkt van de standaardcontracten.
- De verenigingen betalen een netto-m² prijs van f 0,66 (1999).
- Het bouwvolume van de opstallen op de tuinenparken is geregeld via de bestemmingsplannen.
- Bij Poelpoldervreugde en Nooit Rust komen de bestemmingen in het bestemmingsplan niet overeen met de functie volkstuinen.
- Voor verenigingen is het ondoorzichtig met welke gemeentelijke afdelingen ze allemaal te maken hebben. Beheer, onderhoud en beleid zijn over diverse afdelingen verspreid.
- De afdeling Natuur en Landschap voert alleen enkele onderhoudstaken uit op het tuinenpark van Poelpoldervreugde en verzorgt de vuilafvoer bij Ons Buiten.
- De openbare paden worden niet of slecht onderhouden.
- De tuinenparken kampen met achterstallig onderhoud.
- Er zijn nog geen duidelijke afspraken gemaakt over baggerwerkzaamheden op de complexen.
- Voor de tuinenparken is de brandveiligheid van groot belang. De parken voldoen hier nu niet aan.
- Duurzame energie op tuinenparken is voor de nabije toekomst interessant.
- De komende jaren komen er diverse milieu-eisen op de tuinenparken af.

2. Functies tuinen

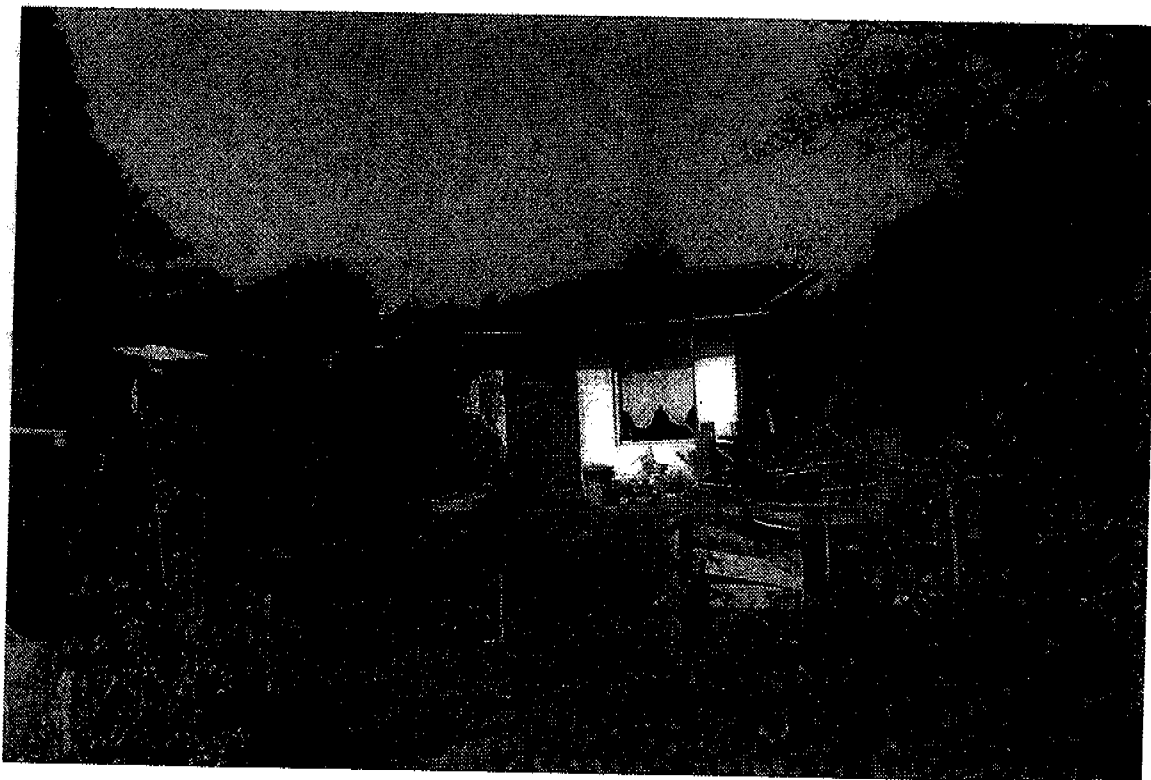
De 5 tuinenparken in Haarlem, die een huurcontract hebben met het grondbedrijf, zijn openbaar toegankelijk. Dit betekent dat deze tuinenparken ook fungeren als wandelpark voor elke bezoeker. Uit veiligheidsoverwegingen zijn de tuinenparken door sloten of hekwerk omgeven, maar bij de ingang staat aangegeven wanneer het volkstuincomplex geopend is. Dit betekent dat de tuinenparken meerdere functies voor de Haarlemer vervullen dan alleen een park waarop getuinierd kan worden.

De volgende functies kunnen aan een tuinenpark worden toegekend:

- Dagrecreatieve verblijfplaats voor de tuinder.
- Het tuinenpark is voor vele tuinders een sociale ontmoetingsplaats.
- Er vinden diverse activiteiten op een tuinenpark plaats, bijvoorbeeld open dagen. De activiteiten hebben vaak een educatief, ecologisch, sociaal-cultureel en/of milieuvriendelijk karakter en zijn ook voor niet-tuinders toegankelijk.
- De tuinenparken vervullen een rol (kunnen een rol vervullen) voor diverse vormen van recreatief medegebruik.
- De tuinenparken zijn veelal aan de rand van de stad gelegen. Zij vervullen een belangrijke groene buffer naar het buitengebied.
- Voor de flora en fauna in de stad en dus de ecologie vervullen de tuinenparken een belangrijke functie. De recreatieve belevingswaarde van de tuinenparken is hierdoor groot.
- De tuinenparken vervullen een belangrijke buurtfunctie. Voor recreatie dichtbij huis is het aantrekkelijk een ommetje op een tuinenpark te maken. De tuinenparken fungeren als wandelpark. De meeste tuinenparken zijn aangesloten op (recreatieve) fietspaden. Ook voor recreanten die een fietstocht maken, kunnen de tuinenparken een rustpunt zijn (vergelijk de open tuindagen met recreatieve fietstochten).

Conclusie

- De tuinenparken in Haarlem vervullen, naast de eigenlijke functie voor de tuinders, een bredere recreatieve functie voor de recreant uit de omliggende wijken (wandelpark, recreatief medegebruik) en ze vormen tevens een groene functie tussen stad en buitengebied, waar flora en fauna de recreatieve belevingswaarde vergroten.

3. Natuurlijk medegebruik

Tuinenparken worden nog vaak gezien als sterk gecultiveerde gebieden, die nauwelijks enige ecologische waarde hebben. Het blijkt echter dat juist tuinenparken in en rondom steden een grote potentie hebben om meer natuur in de parken en daarmee in de stad te krijgen.

Tuinenparken hebben op die manier een toegevoegde waarde, niet alleen als oase voor flora en fauna, maar ook voor natuur- en milieu educatie voor de stadsbewoners. De Haarlemse tuinenparken hebben deze potenties ook.

Door een meer natuurlijk beheer en onderhoud van de tuinenparken en de tuinen te stimuleren kunnen de potenties uitgebouwd worden.

De verenigingen onderhouden grotendeels de tuinenparken zelf. De overstap naar een meer natuurlijk beheer en onderhoud kan niet zonder een gedegen advisering en begeleiding. Uit landelijke ervaringen is gebleken dat een dergelijk veranderingsproces niet zonder problemen gepaard gaat. Met name het veranderingsproces binnen de vereniging (cultuur) moet zorgvuldig plaatsvinden om het gehele proces te laten slagen. De landelijke ervaring is echter tevens, dat met een deskundige advisering en begeleiding, binnen enkele jaren een ruime meerderheid van de vereniging achter de veranderingen staat.

De Haarlemse tuinenparken kunnen een belangrijk toevluchtsoord voor natuurlijke flora en fauna zijn.

Gezien de meerwaarde voor geheel Haarlem zal de gemeente hieraan mede ondersteuning en uitvoering geven. Van belang daarbij is, dat de parken eveneens een educatieve functie gaan vervullen. Samenwerkingsverbanden tussen tuindersverenigingen en natuur- en milieuorganisaties, scholen en dergelijke worden aangemoedigd. De Groenraadsman beantwoordt reeds elke woensdagmiddag tussen 14.00 uur en 16.00 uur vragen over het groen in en om de stad en propageert hierbij het meer natuurlijk groen. Onderzocht zal worden of de Groenraadsman en de stadsecoloog de tuinders op de tuinenparken kunnen adviseren en begeleiden in het "meer natuurlijk tuinieren".

Conclusies

- Via natuurlijk medegebruik kunnen de tuinenparken een belangrijke functie vervullen als toevluchtsoord voor natuurlijke flora en fauna (natuur in de stad).
- Door het openstellen van de tuinenparken en het geven van voorlichting kunnen de tuinenparken tevens een educatieve functie vervullen.
- Het doorvoeren van veranderingen om te komen tot een meer natuurlijk beheer en onderhoud van de tuinenparken en de tuinen kan niet zonder deskundige advisering en begeleiding zowel ten aanzien van het beheer en onderhoud zelf als ten aanzien van het veranderingsproces binnen de vereniging.
- Samenwerkingsverbanden tussen tuinverenigingen en natuur- en milieuorganisaties, scholen en dergelijke worden wenselijk geacht.

4. Recreatief medegebruik

"Tuinenparken vormen soms een groene oase in stedelijke gebieden of vormen een mooie verbinding tussen de cultuur van bebouwde gebieden en de natuur daarbuiten. De waarden van deze parken zou nog groter kunnen worden als ook mensen uit de omgeving daarvan kunnen genieten en zich als gast welkom voelen".

Dit schrijft het Platform Amateurs tuinieren in de ideeën bundel voor recreatief medegebruik van tuinenparken.

In deze ideeënbundel worden voorbeelden gegeven van recreatief medegebruik op de tuinenparken voor diverse doelgroepen. Zo worden onder andere genoemd banken, picknickset, theehuis, gazon of ligweide, sport- en spelvoorzieningen, tuin voor gehandicapten, volleybalveldje, tafeltennistafel, schaak- en damtafels etc.. De tuinenparken zijn openbare wandelparken, dus er is sprake van recreatief medegebruik. Ook wandelaars en bewoners uit de omliggende wijken maken hier gebruik van.

Tuinenpark Poelpoldervreugde heeft de meeste ruimte om het park meer toegankelijk te maken voor recreatief medegebruik. Zo is begin 2000 een ruitervereniging binnen de grenzen van dit tuinenpark gerealiseerd. Omdat het om recreatief medegebruik gaat, is gekozen voor een eenvoudige ruitervoorziening (buitenbak, stallen, poetsplaats en een uitrijpad). Deze extra voorziening betekent een versterking in recreatieve zin van het tuinenpark.

Conclusie

- **De tuinenparken zijn bij uitstek geschikt voor recreatief medegebruik.**

Recreatief medegebruik bij volkstuinvereniging Poelpoldervreugde

4. Aanbevelingen

Om richting te geven aan het voorgestelde beleid worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Het stimuleren van het recreatief medegebruik van de tuinenparken; dit in overleg met de volkstuinverenigingen.
2. Het stimuleren van het natuurlijk medegebruik van de tuinenparken; dit in overleg met de volkstuinverenigingen.
3. Onderzoeken hoe het onderhoud en beheer van de tuinenparken verbeterd kunnen worden.
4. Het verbeteren van de communicatie tussen de volkstuinverenigingen en de gemeente door:
 - Het invoeren van periodiek overleg.
 - Onderzoeken of een centrale loketfunctie van de gemeente voor de volkstuinverenigingen realiseerbaar is.

Natuurlijk medegebruik bij volkstuinvereniging Zonder Werken Niets

5. Procedurevoorstel

De voorgaande hoofdstukken geven feitelijke informatie over het volkstuinieren op de 8 tuinenparken in Haarlem. Aan deze vorm van recreatie was tot op heden weinig aandacht besteed. Ook het natuurlijke en recreatieve medegebruik speelt een belangrijke rol op deze parken. De gemeente heeft met 5 volkstuinverenigingen directe bemoeienis, aangezien zij als verhuurder van deze betreffende tuinenparken optreedt. Daarnaast vervult de gemeente bepaalde beheerstaken op de populaire doe-tuinen.

De vertegenwoordigers van volkstuinverenigingen, die nauw betrokken zijn geweest bij het gehele proces van de totstandkoming van dit volkstuinbeleid, zullen de nota binnen hun vereniging bespreken en een reactie geven via de inspraakprocedure. Met de werkgroep volkstuinen zal dan vervolgens een actieplan opgesteld worden, waarin de aanbevelingen concreet in acties vertaald zullen worden.

De volgende procedure voor het vaststellen van het volkstuinenbeleid wordt voorgesteld:

1. Het college van Burgemeester en Wethouders neemt kennis van een aantal hoofdconclusies uit de nota "Van moestuinen tot recreatieve tuinenparken".
2. De nota gaat na het advies van de raadscommissie de inspraak in.
3. Aan de hand van de inspraakreacties wordt een actieplan opgesteld en zal mogelijk aanpassing van het beleid volgen.
4. Het aangepaste beleid en actieplan zal vervolgens ter besluitvorming aan het college van burgemeester en wethouders voorgesteld worden, waarna na advies van de raadscommissie de gemeenteraad het volkstuinenbeleid inclusief actieplan vast kan stellen.

Bijlagen bij nota “Van moestuinen tot recreatieve tuinenparks”

- Bijlage 1: inventarisatie aanbod**
- Bijlage 2: inventarisatie vraag**
- Bijlage 3: enquêteformulier**
- Bijlage 4: deelnemers werkgroep volkstuinen**

Bijlage 1: Inventarisatie aanbod

De volgende categorieën tuinen kunnen onderscheiden worden (zie kaart aan de binnenkant voorin):

1. volkstuinverenigingen
2. particuliere volkstuinen
3. doe-tuinen
4. schoolwerktuinen
5. volkstuinen in de omgeving van Haarlem

1. Volkstuinverenigingen

Haarlem kent de volgende 8 volkstuinverenigingen:

1. Zonder Werken Niets
2. Wie Zaaït Zal Oogsten
3. Abel Tasman
4. Ons Buiten
5. Eigen Tuin
6. Poelpoldervreugde
7. Het Levende Land
8. Nooit Rust

Hieronder volgt een korte beschrijving per tuinenpark. Kenmerkend voor alle Haarlemse tuinen is, dat er niet overnacht wordt. De tuinen vervullen een belangrijke dagrecreatieve functie. Daarnaast geldt dat de tuinen, die een huurcontract met het grondbedrijf hebben (nummers 1, 2, 4, 6 en 8), openbaar toegankelijk zijn. Ook niet tuinders kunnen in deze parken wandelen en gebruik maken van de kantine en andere recreatieve voorzieningen indien deze aanwezig zijn.

1. *Zonder Werken Niets*

Dit tuinenpark, dat in 1931 is opgericht, ligt sinds 1948 op de huidige locatie, omsloten door sportvelden en een begraafplaats in Haarlem-Noord. Aan de noordzijde van het park liggen de Verdolven Landen, een ecologische verbindingszone, op de grens van Haarlem en Velsen. Het complex is 51.000m² groot, waarvan 43.000m² netto in gebruik is. Alle 141 tuinen, met een gemiddelde omvang van 275m², zijn uitgegeven. Het grootste gedeelte van de tuinen wordt als gemengde tuin gebruikt. Niet alle tuinen hebben een tuinhuisje (22% heeft geen huisje). Het clubhuis wordt door leden beheerd.

2. *Wie Zaaït Zal Oogsten*

De vereniging is in 1946 opgericht en was tot 1996 in een langgerekte strook in de Hekslootpolder gesitueerd. Door een herinrichting van het Vondelweg/Hekslootgebied door het Recreatieschap Spaarnwoude is het tuinenpark, dat ruim 2,9 ha groot is, in 1996 verplaatst naar het zuidelijke gedeelte van de polder, waardoor de natuurwaarden van de Hekslootpolder beter tot hun recht konden komen. Kenmerkend voor dit nieuwe park is de openheid en rust in het poldergebied. Op afstand ligt aan de westzijde de Vondelweg. Aan de zuid-oostzijde ligt het Noorder Buiten Spaarne.

Het complex telt 82 tuinen met een gemiddelde omvang van 250m² (netto-oppervlak 25.614 m²). De helft bestaat uit groentetuinen, 40% uit gemengde tuinen en 10% uit siertuinen. De tuinen zijn, op een enkele na, allemaal uitgegeven en hebben allemaal een tuinhuisje. Momenteel is het clubhuis in aanbouw met behulp van zelfwerkzaamheid van de leden.

3. *Abel Tasman*

Deze vereniging heeft het kleinste tuinenpark in Haarlem. Sinds 1985 is dit tuinenpark, met een omvang van 3600m², gesitueerd aan de Abel Tasmankade. Ten westen van dit tuinenpark ligt de Westelijke Randweg, ten noorden zijn doe-tuinen aangelegd en aan de oostzijde ligt een woonwijk.

De 23 tuinen hebben een gemiddelde grootte van 150m² en zijn allemaal uitgegeven. Het merendeel van de tuinen heeft geen tuinhuisje (70%) en verbouwt voornamelijk groente (70%). Zo'n 30% van de tuinen zijn gemengde tuinen.

4. *Ons Buiten*

Volkstuinvereniging Ons Buiten is in 1933 opgericht en sinds 1963 is dit tuinenpark, dat 6,2 ha groot is (netto 55.000m²), gelegen aan de Boerhaavelaan. Het tuinenpark ligt ten zuiden van de Schipholweg, aan de noordrand van Schalkwijk. Het tuinenpark ligt in een recreatieve zone, omsloten door sportcomplexen aan de west- en oostzijde. De 182 tuinen van gemiddeld 300m² groot zijn allemaal verhuurd. Het merendeel hiervan (88%) bestaat uit gemengde tuinen (sier- en groentetuinen). Alle tuinen hebben een tuinhuisje voor de dagrecreatie. Het verenigingsgebouw is bij de leden in beheer. Het oorlogsmonument (ter nagedachtenis van een neergestort vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog) vervult jaarlijks een rol bij de dodenherdenking.

5. *Eigen Tuin*

Deze oudste volkstuinvereniging van Haarlem zetelt sinds 1918 aan de Boerhaavelaan, ten noorden van het tuinenpark van Ons Buiten. Het is een particulier complex en telt 70 tuinen, met een gemiddelde omvang van 290m². Op 5 tuinen na zijn alle tuinen uitgegeven. De totale grootte van het park bedraagt 2,25 ha (netto 20.000m²). Alle tuinders zijn in het bezit van een tuinhuisje. De ene helft van het tuinenpark bestaat uit groentetuinen, de andere helft uit gemengde tuinen. De vereniging heeft een verenigingsgebouw.

6. *Poelpoldervreugde*

Ten noordoosten van Schalkwijk, in de Poelpolder, ligt volkstuinvereniging Poelpoldervreugde. Het park is sinds 1981 in gebruik. Alle 151 tuinen (met een gemiddelde grootte van 200m²) zijn uitgegeven. De helft hiervan bestaat uit gemengde tuinen, een kwart uit siertuinen en een kwart uit groentetuinen. Het bruto-oppervlak van het tuinenpark bedraagt circa 8 ha. Het tuinenpark wordt omsloten door de Oude Schipholweg aan de noordzijde, het Poelpolderbos aan de zuidzijde, weilanden aan de oostzijde en een woonwijk Boerhaavewijk) aan de westzijde.

Het verenigingsgebouw wordt door de vereniging gerund. Overige recreatieve voorzieningen bestaan uit een snoefhoek voor kinderen en een (verouderd) speelplaatsje.

7. *Het levende Land*

Sinds 1978 is het tuinenpark van deze vereniging gelegen aan het Zuider Buiten Spaarne, ten noorden van de Put van Vink. Het betreft een klein park (circa 1 ha) van 41 tuinen met een gemiddelde grootte van 220m². De tuinen, die voor 90% uit groentetuinen bestaan hebben bijna allemaal een tuinhuisje (85%).

De vereniging heeft geen overige recreatieve voorzieningen.

8. *Nooit Rust*

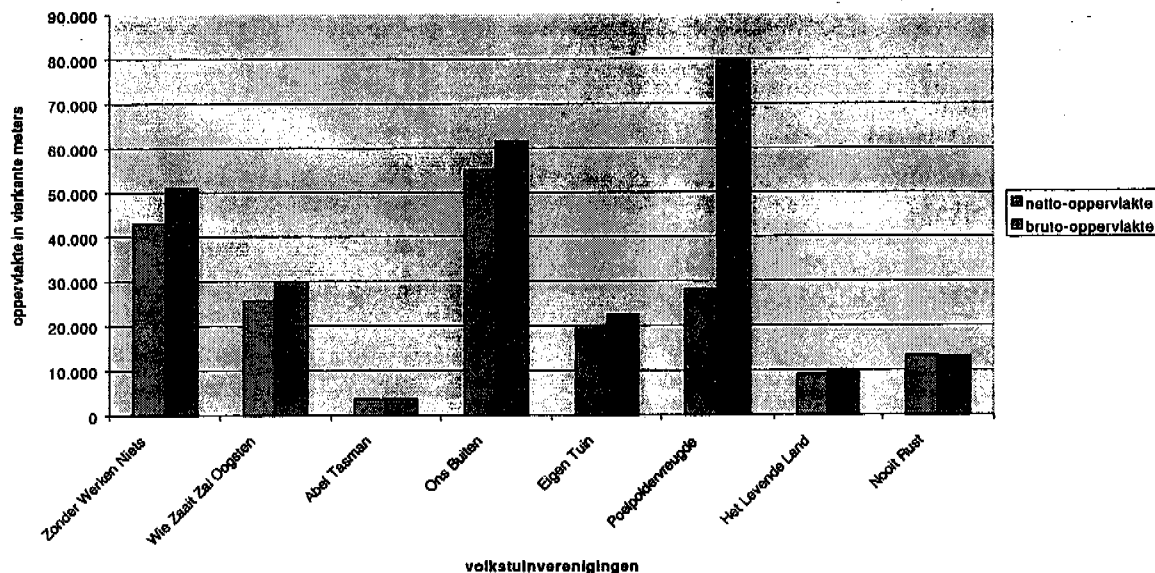
De vereniging, die in 1976 is opgericht, heeft het huidige park in 1977 in gebruik genomen. Dit park heeft een andere aanblik dan de andere 4 tuinenparken die door de gemeente verhuurd worden. Het betreft een kleinschalig park (bruto ruim 1,3 ha, netto 13.424m²) met 84 tuinen, van een gemiddelde grootte van 150m².

Er is een leegstand van ongeveer 10% op jaarbasis. Het grootste gedeelte van de tuinen heeft geen tuinhuisje (94%). Het is een sober park, zonder aansluiting op openbare nutsvoorzieningen. Het grootste gedeelte van de tuinen bestaat uit gemengde tuinen (80,3%). De vereniging heeft geen verenigingsgebouw.

Totaal overzicht kenmerken aanbodzijde tuinenparken:

- De meeste tuinenparken liggen aan de rand van Haarlem.
- Haarlem kent 5 grotere tuinenparken (20.000 m² of meer) en drie kleinere tuinenparken (zie figuur 1).
- Poelpoldervreugde heeft het grootste bruto-oppervlak, terwijl het netto-gebruik in verhouding tot het bruto-oppervlak veel minder is (zie figuur 1).
- Abel Tasman en Nooit Rust hebben nagenoeg geen tuinhuisjes op het park.
- Abel Tasman en het Levende Land hebben voornamelijk groentetuinen op het complex, bij de overige verenigingen worden veelal gemengde tuinen waargenomen (groente- en siergewassen worden hierop verbouwd).
- Nooit Rust is niet op de openbare nutsvoorzieningen aangesloten.

figuur 1: oppervlakte volktuincomplexen

2. Particuliere tuinen

Haarlem kent een aantal particuliere tuinen. Veelal zijn dit enkele tuintjes bij elkaar, zonder dat er een vereniging opgericht is. De locaties met oppervlakte aangegeven, zijn in verhuur bij het grondbedrijf.

Het gaat om de volgende locaties :

1. Vergierdeweg (1.035 m²)
2. Kerklaan Spaarndam
3. Bolwerkslaantje (900 m²)
4. Amsterdamsevaart/Genieweg (9.478m²):
5. Tuinbouwgebied
6. Belgiëlaan (1.649 m²)
7. Eindhovenout (1.420 m²)
8. Schouwbroekerbrug

3. Doe-tuinen

Haarlem kent 7 zogenaamde doe-tuinen. Twee doe-tuinen zijn daarnaast nog in voorbereiding. De doe-tuin is een redelijk nieuw en succesvol fenomeen in Haarlem.

Van 1 april tot 1 november van elk jaar kan men voor 25 gulden per jaar een klein stukje grond van ongeveer 25 m² huren van de gemeente. Ook familie-doe-tuinen zijn te huur (Poelbroek en Van Dortstraat). Gezinnen kunnen hierop tuinieren. Vaak gaat het om combinaties van schoolwerk-tuinen, vijftigplus-tuinen en familie-tuinen. De afdeling Natuur en Landschap spreekt over groene trefpunten. De gemeente maakt de grond los en zorgt voor bemesting en de aanwezigheid van groot gereedschap. Elke doe-tuin heeft een tuincommissie en denkt met de afdeling Natuur en Landschap mee over het beheer van de tuin en organiseert informatie-ochtenden over tuinieren. Iedere doe-tuin heeft een praathuis voor het sociale gebeuren. Op de volgende locaties zijn doe-tuinen gesitueerd:

<u>Naam</u>	<u>aantal</u>
1. Schoterbos	100
2. Van Dortstraat	100
3. Nelson Mandelapark	27
4. Abel Tasmankade	30
5. Richard-Holkade	25
6. Poelbroek	140
7. Leidsebuurt	25

In voorbereiding:

* Schoterbos	60
* Zuiderpolder	100

Bij de doe-tuinen gaat het om de volgende doelen:

- * De betrokkenheid bij het openbaar groen verbeteren; ermee in contact komen.
- * Ondervinden wat groen voor mensen kan betekenen.
- * Educatie: al doende wordt het besef gewekt voor al wat leeft en groeit.
- * Een trefpunt waar mensen elkaar kunnen ontmoeten met een gelijk gerichte belangstelling voor groen, in de ruimste zin van het woord.
- * Al recreërend komen allochtonen en autochtonen met elkaar in contact.
- * In het groen bezig zijn geeft positieve effecten om uit een isolement te komen.

Doe-tuinen

4. Schoolwerktuinen

De Schoolwerktuinen zijn gelegen in:

1. het Schoterbos
2. Van Dortstraat
3. de Kortenaerstraat

De tuinen worden beheerd door de Stichting Schoolwerktuinen en worden ook voor de scholen door deze Stichting gehuurd. Op deze wijze maken kinderen kennis met het tuinieren en alles wat daarbij komt kijken.

5. Volkstuinen in de omgeving van Haarlem

In de directe omgeving van Haarlem zijn nog meer tuinenparken gelegen. Ook Haarlemmers maken van deze tuinen gebruik.

Het gaat om de volgende locaties:

1. Volkstuincomplex Eltahof (Santpoort)
2. Volkstuincomplex Het Zwarte Pad (Santpoort)
3. Volkstuinen Buytentwist (Bloemendaal)
4. Volkstuinen de Brug (Vijfhuizen)
5. Volkstuinen Groene Liede (Vijfhuizen)
6. Volkstuinen Klein België (Vijfhuizen)
7. Volkstuinen Zonnehoek (Vijfhuizen)
8. Volkstuinen De Groene Veste

Bijlage 2: Inventarisatie vraag

In september 1998 is er een enquête gehouden onder de 8 volkstuinverenigingen in Haarlem. Het is weliswaar een momentopname, maar de resultaten geven een goed beeld van de tuinders op de tuinenparken. Vragen die hierbij onder andere centraal staan zijn de leeftijdskenmerken, aantallen tuinders, of er wachtlijsten bestaan, of er leegstand is, wat de mensen op de tuinen doen, waar ze vandaan komen etc..

Er zijn geen vraaggegevens bekend van de Haarlemse bevolking in relatie tot de volkstuinen. Om hier meer inzicht in te verkrijgen is het aan te bevelen het onderwerp volkstuinen mee te nemen in het jaarlijkse Omnibusonderzoek van de gemeente Haarlem.

Over de particuliere individuele tuintjes zijn ook geen vraaggegevens bekend.

Wel is bekend dat het sociale aspect van de volkstuinen van groot belang is. Het gaat niet alleen om de direct aangesloten leden, maar ook de gezinsleden komen recreëren op de tuinen. De impact is dus veel groter.

De belangrijkste kenmerken van de 8 volkstuinverenigingen in Haarlem worden hieronder kort weergegeven.

1. *Zonder Werken Niets*

Deze vereniging kent een wachtlijst van 31 leden. De 141 leden komen voornamelijk uit Haarlem-Noord (77%). Zo'n 17% komt van buiten Haarlem. Het grootste gedeelte van het ledenbestand is met pensioen (55% is ouder dan 60 jaar, terwijl 22 leden een leeftijd van boven de 70 hebben). De mannen zijn in de meerderheid (91%). Toch geeft de vereniging aan dat de laatste jaren meer vrouwen en ook jongeren zich aanmelden.

2. *Wie Zait Zal Oogsten*

Voor de verhuizing van deze vereniging naar het zuidelijke deel van de Hekslootpolder kende deze vereniging een kleine wachtlijst. Het is bekend dat bij een verhuizing van een tuinenpark veel leden afvallen die, bijvoorbeeld vanwege de hoge leeftijd, of om financiële redenen niet mee kunnen, immers bij een verplaatsing moet alles weer van voor af aan opgebouwd worden (begroeiing, tuinhuisje etc.).

Bij de start van het nieuwe park in 1996 had de vereniging slechts 42 leden. Nu zijn praktisch alle 82 tuinen weer bezet. Ruim 61% van de leden is jonger dan 60 jaar. Ook bij deze vereniging voeren de mannelijke leden de boventoon (88%).

De meeste leden komen uit Haarlem-Noord (85%). Ongeveer 40% zit in het arbeidsproces, terwijl eveneens 40% met pensioen is. De laatste jaren hebben zich meer vrouwen en jongeren aangemeld.

3. *Abel Tasman*

Abel Tasman is een kleine vereniging met 23 leden. Een kwart hiervan is vrouw. Ruim 91% is jonger dan 60 jaar. Er staan twee mensen op de wachtlijst. Circa 90% van de leden zit in het arbeidsproces. De vereniging geeft aan, dat de helft van het aantal leden binnen korte afstand van het park woont, de andere helft woont verspreid over Haarlem. Een toename van het verloop in de laatste jaren wordt veroorzaakt door het overlijden van leden of het stoppen vanwege de hoge leeftijd. De komende jaren verwacht de vereniging meer vrouwen.

4. *Ons Buiten*

Ons Buiten is de grootste volkstuinvereniging van Haarlem.

De 182 leden komen vooral uit Schalkwijk en Haarlem-Oost. Ons Buiten kent een wachtlijst van 29 personen. Opvallend is dat deze aspirant leden een relatief jonge leeftijd hebben (allemaal onder de 60 jaar). Van het huidige leeftijdsbestand is 53% boven de 60 jaar, waarvan 21% zelfs boven de 70 jaar is. Zoals gewoonlijk is bij volkstuinverenigingen, zijn de meeste leden mannen (90%).

De laatste jaren is het verloop onder de leden groter geworden in verband met de vele ouderen die hun lidmaatschap opzeggen. Maar ook gebeurt het dat jongeren afhaken, omdat ze een verkeerde inschatting hebben gemaakt van het werk dat een volkstuin met zich meebrengt. De laatste jaren wordt het aantal vrouwen en migranten iets groter.

5. *Eigen Tuin*

Deze vereniging heeft 70 leden en een wachtlijst van 12 leden. Opmerkelijk is dat hiervan 8 migranten op de wachtlijst staan. Verder is opvallend dat deze vereniging een redelijk verspreide herkomst van de leden heeft. Zo komt slechts 31% uit Schalkwijk, 31% uit Haarlem-Oost, 17% van buiten Haarlem en 9% is afkomstig uit Haarlem-Noord.

Ook hier bestaat het merendeel van de leden uit mannen (ruim 91%). Bijna 70% van de leden is niet-werkend. De laatste jaren is het verloop licht gedaald. De vereniging verwacht de komende jaren meer vrouwen en migranten. De vereniging heeft een relatief "oud" ledenbestand. Ruim 85% is ouder dan 60 jaar.

Volkstuinvereniging Eigen Tuin

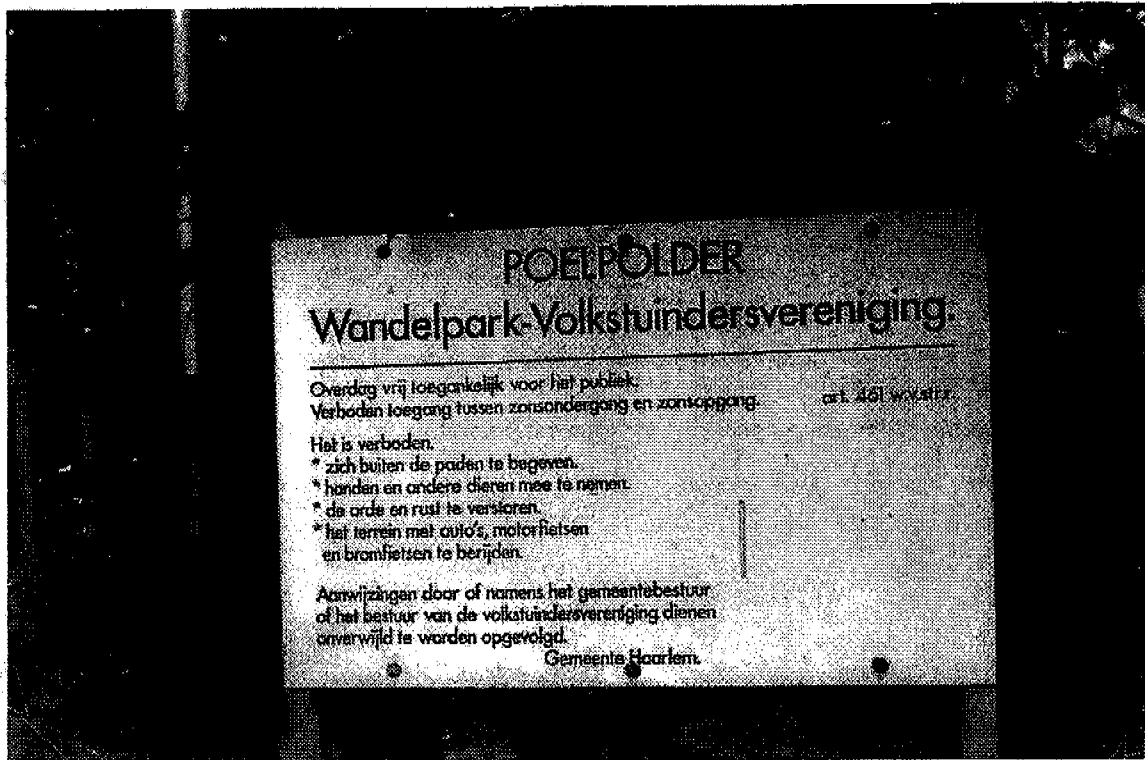
6. *Poelpoldervreugde*

Ook Poelpoldervreugde kent een wachtlijst van 20 leden. Hiervan is 70% 60 jaar of jonger. Opvallend is dat meer vrouwen dan mannen op de wachtlijst staan, terwijl bij het huidige ledenbestand 80% man is.

Het huidige ledental bedraagt 151. Het grootste gedeelte hiervan komt uit Schalkwijk (90%).

Ook deze vereniging kent de laatste jaren een toename van het verloop onder de leden, vanwege mensen met een hoge leeftijd die stoppen met tuinieren.

De vereniging geeft aan dat de laatste jaren meer vrouwen en migranten zich aanmelden.

7. *Het Levende Land*

De vereniging heeft 41 leden en 16 aspirantleden. De vereniging heeft een oud ledenbestand (41% is ouder dan 60 jaar). Ongeveer de helft van de leden heeft een baan. Het verloop van de laatste jaren is gelijk gebleven. Aan de ene kant haken mensen af vanwege ziekte, overlijden, vertrek of klachten. Aan de andere kant is er veel vraag naar een eigen en biologische tuin. Ondanks dat er verder geen voorzieningen op het terrein zijn, is dit zelden een probleem. De meeste leden komen uit Schalkwijk (66%). Ruim een kwart is afkomstig uit het centrum van Haarlem. De vereniging verwacht de komende jaren een relatieve toename van ouderen en vrouwen.

8. *Nooit Rust*

In tegenstelling tot de voorafgaande verenigingen heeft Nooit Rust geen wachtlijst. Er staat zelfs 11% van de tuinen leeg. De vereniging heeft 64 leden. De laatste jaren is er een afname in het verloop geweest.

De vereniging wijt dit aan verminderde belangstelling (het park staat ter discussie in verband met mogelijke bouwplannen), maar ook ziekte, hogere leeftijd en overlijden. Het is bekend dat nieuwe leden zich in een onzekere situatie niet snel aanmelden, omdat er toch altijd geïnvesteerd moet worden in een tuin. Het feit dat de vereniging niet aangesloten is op openbare nutsvoorzieningen en geen kantine kent, kan ook een van de oorzaken van de leegstand zijn. Een aantal tuinen is ook in slechte conditie, waardoor ze niet kunnen worden uitgegeven. Onlangs heeft de vereniging aangegeven, dat op enkele slechte tuinen na, de vereniging geen leegstand meer kent.

De meeste leden komen uit Haarlem-Zuidwest (65,6%). Bijna 11% komt uit het centrum, terwijl ruim 17% van buiten Haarlem komt. De helft van het ledenbestand zit in het arbeidsproces. Zo'n 62,5% is jonger dan 60 jaar.

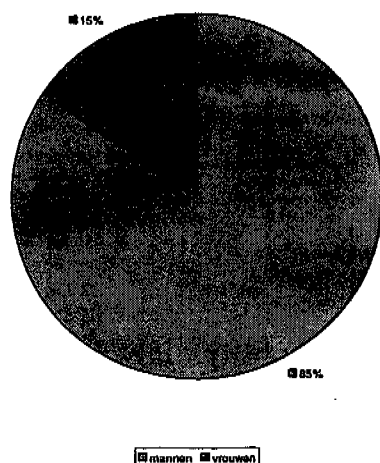
Opmerkelijk is dat deze vereniging, in vergelijking met de voorafgaande verenigingen, een hoog percentage vrouwen kent (ruim 40%).

De vereniging verwacht de komende jaren in verhouding meer vrouwen en ouderen.

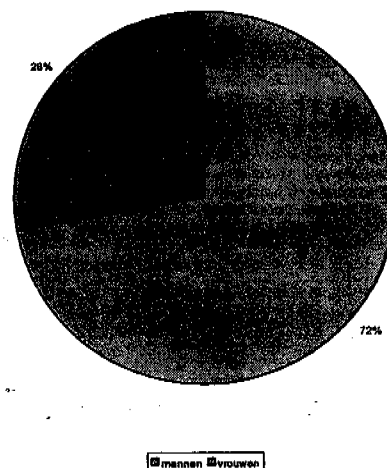
Totaaloverzicht kenmerken vraagzijde tuinenparken:

- Bij de tuinenparken in Haarlem zijn 750 leden aangesloten. Jaarlijks staan er op de wachtlijsten van de volkstuinverenigingen gezamenlijk 110 tuinders. Er is geen noemenswaardige leegstand van tuinen.
- Het volkstuinieren is vooral een mannelijke aangelegenheid. De laatste jaren is bij vele verenigingen een tendens waarneembaar dat steeds meer vrouwen zich aanmelden. Dit komt tot uitdrukking in onderstaande figuren 2 en 3 waarin het percentage vrouwen en mannen van het huidige ledenbestand en de wachtlijsten staan aangegeven.

figuur 2: percentage mannen en vrouwen huidige ledenbestand

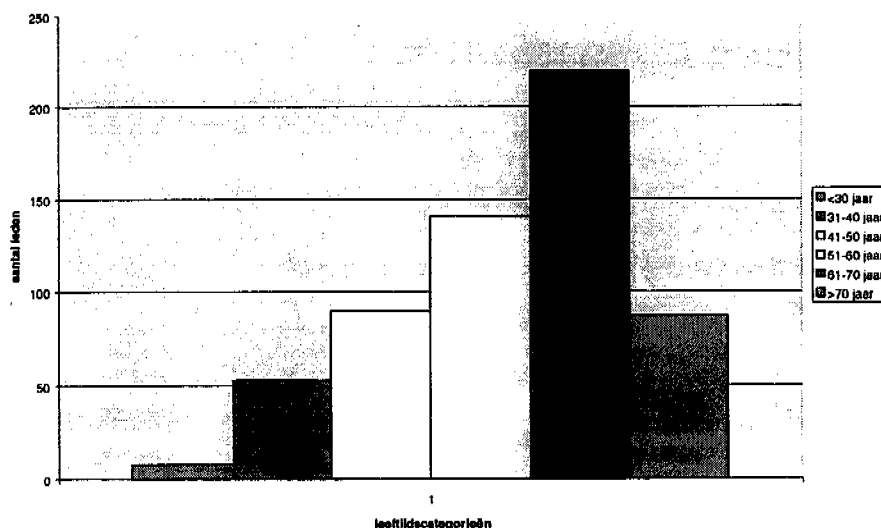

figuur 3: percentage mannen en vrouwen op wachtlijst

Uit grafiek 4 blijkt dat het merendeel van de leden tussen de 61 en 70 jaar oud is. Het volkstuinieren is vooral een bezigheid van oudere recreanten. De volkstuinverenigingen geven wel signalen af dat er de laatste tijd ook steeds meer jongere tuinders zich aanmelden.

figuur 4: leeftijdsopbouw leden volkstuinvereniging

- De volkstuinten zijn vooral een wijkgebonden vorm van recreatie. Bij de meeste tuinenparken komen de tuinders uit de direct aangrenzende wijken. Alleen volkstuintvereniging Eigen Tuin is enigszins een uitzondering hierop. Zo'n 60% komt weliswaar uit Schalkwijk en Haarlem-Oost, maar een gedeelte komt ook uit Haarlem-Noord en zelfs van buiten Haarlem. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat Eigen Tuin de oudste volkstuintvereniging van Haarlem is en dat de vereniging veel oudere leden heeft, die waarschijnlijk trouw lid zijn gebleven, ondanks dat ze verhuisd zijn. Het feit dat deze vereniging zelf eigenaar is van de tuinen, zal er toe bijdragen dat de tuinen niet snel van eigenaar wisselen.
- De tuinders die aangesloten zijn bij de verenigingen brengen veelal gezinsleden en overige familie en kennissen mee naar de tuinen. Dit betekent dat, indien elk lid 3 recreanten meeneemt, er ongeveer 3000 recreanten direct op de tuinen recreëren. Daarbij zijn de vele wandelaars die de tuinenparken bezoeken, nog niet meegerekend.

Bijlage 3: enquêteformulier

VRAGENLIJST VOLKSTUINVERENIGINGEN

MARKTANALYSE VOLKSTUINEN 1998 / AFDELING SPORT EN RECREATIE

GEMEENTE HAARLEM

Naam vereniging :

Oprichtingsjaar vereniging : 19....

Secretariaat : Naam :

Adres :

Postcode:Woonplaats.....

Telefoon:

Naam voorzitter :

Naam complex :

Gebruik huidige complex sinds :

1. Aantal leden (met tuin) : leden

2. Aantal tuinen op complex en : tuinen gemiddelde omvang m²
gemiddelde omvang van de tuinen

3. Omvang complex : bruto ha netto ha

4a. Is er op dit moment een wachtlijst : 0 Ja
bij uw vereniging 0 Nee

4b. Zo ja, hoeveel aspirant-leden : aspirant-leden
staan op de wachtlijst?

4c. Hoe is de leeftijdsverdeling : t/m 30 jaar leden
van de aspirant-leden? 31 - 40 jaar leden
41 - 50 jaar leden
51 - 60 jaar leden
61 - 70 jaar leden
boven 70 jaar leden

Totaal leden

4d. Hoe is de verdeling van mannen en vrouwen bij de aspirant-leden?	:	mannen	 leden
		vrouwen	 leden
4e. Hoe is de verdeling Nederlanders/migranten bij de aspirant-leden	:	Nederlanders	 leden
		migranten	 leden
4f. Hoe groot zijn volgens uw globale inschatting de aandelen aspirant-leden uit de verschillende stadsdelen	:	Haarlem-Noord	 %
		Haarlem-Centrum	 %
		Haarlem-Zuidwest	 %
		Haarlem-Schalkwijk	 %
		Haarlem-Oost	 %
		Van buiten Haarlem	 %
4g. In welke categorie kunnen uw aspirant-leden ingedeeld worden	:	AOW-ers, VUT-ers etc.	 %
		Werkenden	 %
		Studenten	 %
		Overigen, nl.	 %
		Onbekend	 %

5. Zijn er op het ogenblik niet-verhuurde tuinen op het complex?	:	0	Ja
		0	Nee
Zo ja, hoeveel tuinen zijn niet verhuurd?	:		tuinen
Hoeveel tuinen heeft u gemiddeld per jaar leeg staan?	:		tuinen

6. Hoeveel contributie betalen de leden	:	f.	per jaar
Is deze contributie inclusief de huur?	:	0	Ja
		0	Nee

KENMERKEN VAN DE LEDEN

7. Hoe is de leeftijdsverdeling van de leden?	:	t/m 30 jaar	 leden
		31 - 40 jaar	 leden
		41 - 50 jaar	 leden
		51 - 60 jaar	 leden
		61 - 70 jaar	 leden
		boven 70 jaar	 leden
		Totaal	 leden

8. Hoe is de verdeling van mannen en vrouwen bij de leden?	:	mannen	 leden
		vrouwen	 leden

9. Hoe is de verdeling Nederlanders/ : Nederlanders leden
migranten bij de leden? : migranten leden

10. Hoe groot zijn volgens uw globale : Haarlem-Noord %
inschatting de aandelen leden uit de Haarlem-Centrum %
verschillende stadsdelen? Haarlem-Zuidwest %
Haarlem-Schalkwijk %
Haarlem-Oost %
Van buiten Haarlem %

11. In welke categorie kunnen uw leden : AOW-ers, VUT-ers etc. %
leden ingedeeld worden? Werkenden %
Studenten %
Overigen, nl. %
Onbekend %

12a. Is het verloop volgens u de laatste : 0 Toename
5 jaar toe- of afgenomen? 0 Afname
0 Gelijk gebleven

Wat zijn volgens u de redenen : Belangrijkste reden:
Van toe- of afname?
.....
.....
Andere redenen:
.....
.....

12b. Welke ontwikkelingen hebben zich de :
de laatste 5 jaar volgens u voorgedaan Jongeren Meer Minder Gelijk
in het ledenbestand? Ouderen 0 0 0
(Aankruisen wat van toepassing is). Vrouwen 0 0 0
Migranten 0 0 0

13. Welke ontwikkelingen verwacht u de :
komende 5 jaar in uw ledenstand? Jongeren Meer Minder Gelijk
(Aankruisen wat van toepassing is). Ouderen 0 0 0
Vrouwen 0 0 0
Migranten 0 0 0

14. Doet uw vereniging actief aan ledenwerving? : 0 Ja
0 Nee
- Zo ja, op welke manier heeft u dat in de laatste 2 jaar gedaan? : 0 Folders, advertenties
0 Open dag
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk). 0 Overige activiteiten
namelijk
-

KENMERKEN VAN HET COMPLEX / VAN DE TUINEN

15. Wilt u aangeven hoe groot de aandelen van de aangegeven typen tuinen zijn?
Siertuinen	%
Groentetuinen	%
Gemengde tuinen	%
Totaal	100 %
Met tuinhuisje	%
Zonder tuinhuisje	%
Totaal	100 %

16. Bestaan bij uw vereniging voorschriften m.b.t. het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen :
- 0 Gebruik niet toegestaan
- 0 Gebruik toegestaan onder voorwaarden nl.
-
-
- 0 Gebruik toegestaan zonder nadere Voorwaarden.

17. Wilt u van onderstaande aspecten aangeven hoe u de situatie met betrekking tot uw complex beoordeelt:

	goed	matig	slecht	evt. toelichting
Bereikbaarheid	0	0	0	
Algemene ligging (exclusief milieu-aspecten)	0	0	0	
Ligging uit milieu-overwegingen	0	0	0	

Sociale veiligheid van de toegangsweg	0	0	0	
Sociale veiligheid op complex	0	0	0	
Verkeersveiligheid van de toegangsweg	0	0	0	
Vandalismebestendigheid	0	0	0	
Diefstalbestendigheid	0	0	0	
Functioneren openbare toegankelijkheid	0	0	0	
Overig aspect, namelijk	0	0	0	
.....				
.....				
.....				

ALGEMENE GESPREKSPUNTEN

18. Heeft uw vereniging min of meer concrete plannen met betrekking tot onderstaande aspecten en welke zijn de plannen.

Wijziging aanbod:

- hoeveelheid tuinen :
-
-
- type tuinen :
-
-
- voorzieningen op complex :
-
-
- activiteiten voor leden :
-

• Overig :
.....
.....

Promotie/ledenwerving :
.....
.....
.....

Overige aspecten, nl. :
.....
.....
.....

19. Kunt u een percentage van het aantal leden :
geven dat aan "natuurlijk tuinieren" doet

20. Zijn er andere voorzieningen binnen uw complex : 0 Ja
zoals bv. Speelvoorzieningen, zonneweide, 0 Nee
tafeltennistafel, picknicktafel etc.

Zo ja, nl. :
.....
.....
.....
.....
.....

21. Mist u voorzieningen op uw complex? : 0 Ja
0 Nee

Zo ja, welke :
.....
.....
.....

22. Wensen richting gemeente :
.....
.....
.....
.....

OVERIGE OPMERKINGEN

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!

Bijlage 4: deelnemers werkgroep volkstuinen

Namens de 8 volkstuinverenigingen in Haarlem:

• Mw. C.R. Polack	volkstuinvereniging Poelpoldervreugde
• Dhr. W. van Wonderen	volkstuinvereniging Wie Zaait Zal Oogsten
• Dhr. R.G. Bouman	volkstuinvereniging Ons Buiten

Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland:

- Mw. F. Flohr

Namens de gemeente Haarlem:

• Dhr. E. Zwiggelaar	Sector SO/Grondbedrijf
• Dhr. J. Post en dhr. G. Baay	Sector SB/afdeling Natuur en Landschap
• mw. P. Cameron en mw. H. Teeuwen	Sector MO/afdeling Sport en Recreatie
(voorzitter)

Advies:

• Dhr. M. van Duijn	Nuon-ENW-groep Trafilux
• Dhr. J. v.d. Linden	Sector Brandweer Haarlem

Colofon

Tekst: Sector Maatschappelijke Ontwikkeling/afdeling Sport en Recreatie

Fotografie: Volkstuinvereniging Wie Zaait zal Oogsten, Sector Maatschappelijke Ontwikkeling/afdeling Sport en Recreatie

overzichtstekening tuinen in Haarlem

Volks tuinverenigingen in Haarlem

- Zander Weiher Aarts
- Wie Zoolt Zol Oopster
- Abel Toman
- Ons Buiten
- Eigen Tuin
- Paalpoeder vreugde
- Het Levende Land
- Nboil Rust

Particuliere volkstunten

- Vingerdeweg
- Kerkhof Spoorlijn
- Bismarckpark
- Azdome v. d. Genesweg
- Tonsd. gebied
- Belduip
- Eendracht
- Schouwbeelden

Doetunten in voorbereiding

- Schoterbos
- Zuiderpoeder

Doetunten in Haarlem

- Schoterbos
- Van Dorststraat
- Nelson Mandela park
- Ael Tasmakade
- Richard Hakloot
- Ledge buurt
- Paalbroek

Schoolwerktunten in Haarlem

- Schoterbos
- van Dorststraat
- Kortenaersstraat

Volks tuinen in directe omgeving van Haarlem

- Elshof
- het Zwaarte Pad
- Buysenwast
- De Brug
- Groene Lande
- Klein Beige
- Zonnehoek
- De Groene Veste

DOCTEN FRANKRIJSE KANALIS			
Overzichtstekening volstenen Doe-tunten in Haarlem			
Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989
Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989	Plaats - 1988-1989